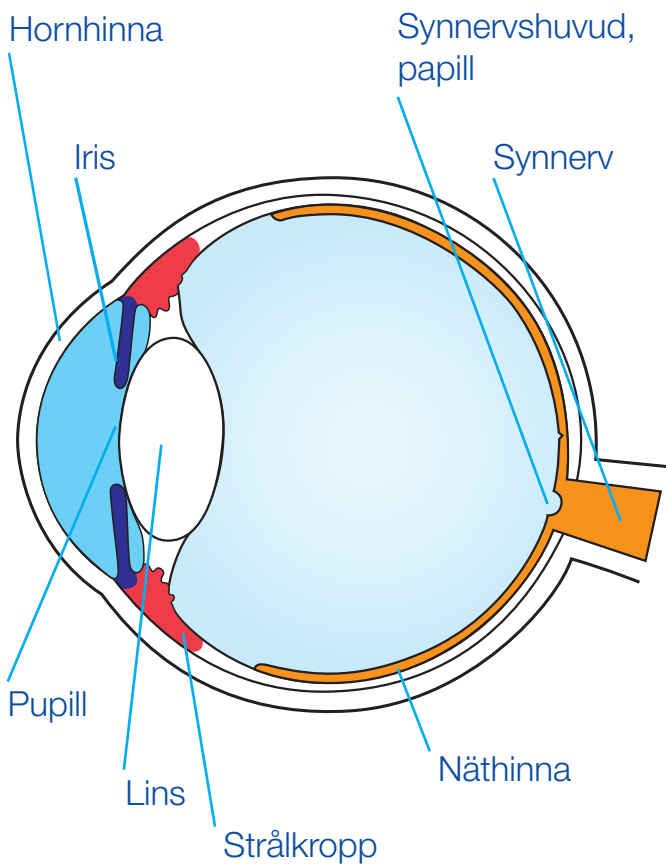

Bra att veta om glaukom

EN GUIDE OM VÅRD AV GLAUKOM

Innehållsförteckning

Vad är glaukom?	4
Olika former av glaukom	5
Riskfaktorer för glaukom	6
Varför blir det högt tryck i ögat	7
Att ställa diagnosen glaukom	8
Mikroskopundersökning av ögat	8,9
Mätning av ögontrycket	10
Synfältsundersökning	10,11
Bilddiagnostik av näthinnans nervfiberskikt	12
Behandlingsalternativ vid glaukom	12
Fördelarna med ögondroppar utan konserveringsmedel	13
Droppstöd	14
Kom ihåg	15

Vad är glaukom?

Glaukom (grön starr) är den vanligaste orsaken till bestående synnedsättning. Med glaukom avses en grupp sjukdomar som orsakar en framskridande skada på synnerven i ögonbotten, vilket i sin tur medför en försämring av synfältet. Synnervens uppgift är att överföra synförmålor från ögonen till hjärnan.

Hos personer med glaukom framskrider synnervsskadan vanligtvis långsamt och synfältet minskar med tiden.

Synnervsskadan orsakar inga smärter och man brukar inte märka påverkan på synfältet i ett tidigt stadium av sjukdomen.

När bortfall av synfältet konstateras kan glaukomet redan vara rätt långt framskridet. Det är vanligt att först få sjukdomen i det ena ögat och efter ett tag i det andra ögat.

Obehandlat glaukom kan resultera i en allvarlig synnedsättning eller till och med blindhet.

Olika former av glaukom

Det finns olika typer av glaukom. Den vanligaste formen av glaukom är **primärt öppenvinkelglaukom** och drabbar vanligtvis äldre människor. Denna sjukdom är ofta förenad med förhöjt tryck inne i ögat. Förhöjt ögontryck resulterar dock inte alltid i glaukomsador.

Om synnerven skadas trots att ögontrycket är normalt är det fråga om **normaltrycksglaukom**.

Om någon annan sjukdom eller ögonskada orsakar förhöjt ögontryck och skada på synnervshuvudet talar man om **sekundärglaukom**.

Medfött glaukom är en sjukdom som konstateras genast efter födelsen eller strax därefter. Medfött glaukom är relativt ovanligt.

Trångvinkelglaukom kallas även akut glaukom då trycket i ögat har stigit på kort tid.

Riskfaktorer vid glaukom

FÖRHÖJT ÖGONTRYCK

Orsaken till glaukom är fortfarande dåligt känd, men förhöjt ögontryck är den viktigaste riskfaktorn. Ögat behöver ett visst tryck för att behålla rätt form och bra funktion. Förhöjt ögontryck är ofta, men inte alltid, orsaken till att synnerven skadas.

ÅLDER

Glaukom är vanligast bland personer över 60 år. Sjukdomen är ovanlig bland dem som ännu inte fyllt 50. Varje decennium i livet fördubblar risken för glaukom.

GLAUKOM I SLÄKTEN

Om en nära släkting (förstaledssläkting dvs förälder eller syskon) har glaukom är risken att insjukna i glaukom tre till nio gånger större än annars.

NÄRSYNTHET

Närsynta har två till fyra gånger större risk att insjukna i glaukom än andra.

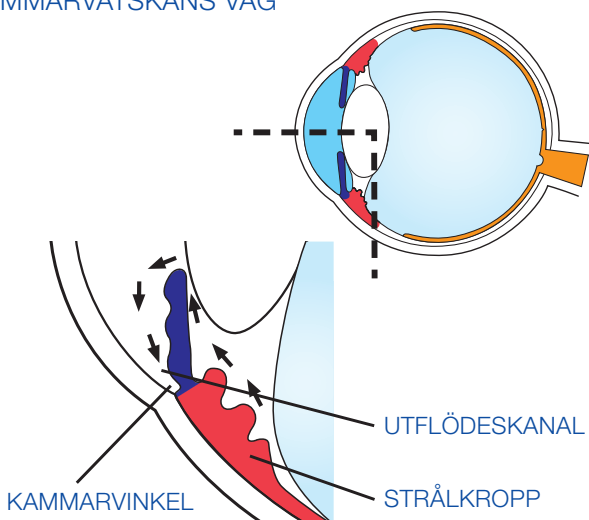
EXFOLIATIONSSYNDROM (FJÄLLNING PÅ LINSEN)

Syndromet innebär att det uppstår gråaktig fjällning inne i ögat på linsens yta som en ögonläkare kan konstatera med hjälp av mikroskop.

Varför blir det för högt tryck i ögat?

Ett för högt tryck i ögat kan bero på att kammarvätskan (en genomskinlig vätska som ger näring åt ögat) inte filtreras ut på ett normalt sätt. Kammarvätskan som bildas i ögats strålkropp rinner fram mellan linsen och iris (regnbågshinnan) för att sedan lämna ögat via utflödeskanaler i kammarvinkeln. När kammarvätskan har svårt att passera ut genom dessa kanaler stannar den kvar och orsakar tryckstegring i ögat.

KAMMARVÄTSKANS VÄG

Att ställa diagnosen glaukom

Förekomsten av glaukom utreds med en ögonundersökning.

Undersökningen består vanligtvis av följande:

- mikroskopundersökning av ögat
- mätning av ögontrycket
- synfältsundersökning

Utifrån ögonläkarens bedömning kan även följande undersökningar bli aktuella:

- bilddiagnostisk undersökning av synnerven och näthinnan

Mikroskopundersökning av ögat

Läkaren undersöker ögats inre struktur, framförallt synnerven. Undersökningen görs i dunkel beysning. Vid behov sätter läkaren i pupillvidgande ögon-droppar. Läkaren kan se om det finns glaukom-relaterade skador på synnerven.

Mätning av ögontrycket

Vid undersökningen mäter man det inre trycket i ögat. Normalt ögontryck brukar vara 10–21 millimeter kvicksilver (mmHg).

Hos personer med glaukom är ögontrycket ofta högre, men trycket kan även vara alldeles normalt. Att enbart mäta ögontrycket är inte en tillräcklig undersökning för att diagnostisera glaukom.

Synfältsundersökning

Vid synfältsundersökning mäter man synfältets omfattning. Man kartlägger synfältet för ett öga i taget.

Den som undersöks tittar in i en skålformad apparat och riktar blicken mot ett märke i mitten. Därefter tänds små ljusprickar i olika delar av apparaten. Varje gång man ser en ljuspunkt ska man trycka på en knapp varvid datorn registrerar om man har reagerat.

Testresultatet visar om det finns områden i synfältet där man saknar syn. Synfältsbortfall i kanterna av synfältet är ofta ett tidigt tecken på glaukom.

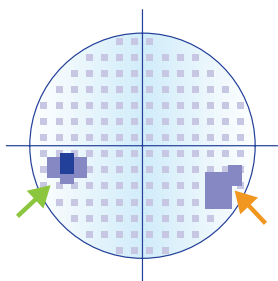
Med hjälp av regelbundna synfältsundersökningar kan man också kontrollera om glaukommedicineringen bromsar utbredningen av synfältsbortfallet.

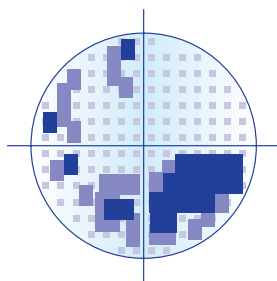
Schematisk bild av synfältets utbredning

Automatisk perimetri

Nästan normalt resultat i synfältundersökningen:
Normal blind fläck (grön pil) som motsvarar synnervshuvudet och begynnande glaukomskada (orange pil).

Resultat av synfältundersökning av samma öga 10 år senare:
Glaukomskadorna är långt framskridna.

Bilddiagnostik av näthinnans nervfiberskikt

Skador på synnerven och näthinnan, som är tidiga fynd vid glaukom, kan konstateras genom att synnerven och näthinnan fotograferas med hjälp av en särskild kamera, ögonbottenkamera. Också andra bilddiagnostiska metoder kan användas.

Behandlingsalternativ vid glaukom

Glaukom kan inte botas och synfältsförändringarna till följd av glaukom är bestående, men sjukdomen kan hållas under kontroll så att den inte framskrider och man kan på så sätt hindra eller bromsa utvecklingen av skador på synnerven och synfältsbortfall.

Målsättningen med behandling är att sänka ögontrycket. Behandlingen inleds vanligtvis med ögondroppar.

Läkaren tar ställning till vilken typ av behandling som är lämplig. Vid valet av behandling tar man hänsyn till sjukdomens art och svårighetsgrad samt patientens ålder och eventuella sjukdomar.

Om ögondropparna inte har önskvärd effekt eller om de ger påtagliga biverkningar kan andra ögondroppar testas eller laserbehandling eller operation rekommenderas.

Fördelarna med ögondroppar utan konserveringsmedel

Även om de flesta brukar tåla ögondroppar bra, kan man vid långvarig behandling känna stickningar, sveda, obehagskänsla, irritation eller torrhet i ögonen. Patienter som upplever besvär av sina ögondroppar ska tala med sin läkare om detta och det kan blir aktuellt att byta ögondroppar. Det är viktigt att man tar sina ögondroppar regelbundet för att bromsa sjukdomsförloppet.

Biverkningarna kan eventuellt bero på det konserveringsmedel som flaskorna med ögondroppar ofta innehåller. Konserveringsmedel behövs för att förhindra bakterietillväxt efter att ögondroppsfliaskan har öppnats.

Be din läkare att i möjligaste mån förskriva ögondroppar utan konserveringsmedel. Ögondropparna utan konserveringsmedel finns i konserveringsfri flaska eller förpackade i endosbehållare vilket garanterar att de är sterila.

ÖGONDROPPAR UTAN KONSERVERINGSMEDEL

Framför allt vid behandling av kroniska sjukdomar som torra ögon och glaukom bör man överväga att använda ögondroppar som inte innehåller konserveringsmedel.

Droppstöd

Om det är svårt för dig att klämma på behållaren kan du använda ett särskilt droppstöd när du tar ögondropparna. Fråga om droppstöd på ditt apotek eller vid ditt besök på ögonmottagningen. Kom också ihåg att läsa bipacksedeln som finns i förpackningen innan du använder ögondropparna.

Kom ihåg

- Ta medicinerna enligt anvisningarna och gå regelbundet på kontroll hos ögonläkare.
- Nämn för läkaren att du har glaukom och din mediciner, om du ska genomgå en operation eller annan medicinsk behandling.
- Medicineringen kan vanligtvis anpassas så att den inte orsakar störningar i arbetet eller på fritiden. Det är bra om ögondropparna tas vid ungefär samma tidpunkt varje dag. Ta medicinen också samma dag du ska gå på kontroll.
- Kontrollera och följ alltid anvisningarna i bipacksedeln om förvaringen av ögondropparna då vissa ska förvaras i kylskåp.
- Medicinerna är avsedda för personligt bruk.

Kom ihåg att läsa hela bipacksedeln som finns i förpackningen innan du använder ögondropparna.

VAR RÄDD OM DIN SYN

Det är viktigt att använda ögondropparna enligt läkarens anvisningar. På så sätt minskar risken för tilltagande synfältsbortfall.

För dig som vill läsa mer om glaukom
finns ytterligare information på
Svenska Glaukomförbundets hemsida,
www.glaukomforbundet.se.

Santen Sweden Filial • Tel 08-444 75 60 • www.santen.se